

Sinergijski projekt *Vrijeme radosti*¹

Interpretacijska paradigma

Kristina ŠČUKANEC

Sažetak

Teoretski se razrađuje i analitički opisuje, uz primjenu interpretacijske istraživačke paradigme, ostvarivanje metodičkog projekta »Vrijeme radosti« kao dio nastave Metodike hrvatskoga jezika i književnosti u sveučilišnoj nastavi. Pri obradi književnih sadržaja primijenjuje se, kao metoda rada, sinergijski pristup primjeni riječi, glazbe i pokreta. Do izražaja dolazi spontanost i neponovljivost, kao i svojevrсна etička konstrukcija nazvana »Dobra misao«. Vrednovanje rezultata, pretežno formativno, a djelomično i sumativno, izvršeno je, među inim, i interakcijskim skupnim intervjuom sa sudionicima projekta.

Čovjek često ne umije prepoznati trenutke u kojima je zatečen. Ne prepoznaje sklad kojem ti trenuci pripadaju. A oni pripadaju skladu života. Ako čovjek, bivajući zbog nečega očajan, bolan i žalostan, ne prepoznaje te trenutke kao dijelove cjeline – koja jest život, što da čini čovjek očajan, tužan i bolan gledajući sebe u tom trenutku, oplakujući sebe u njemu? Može li čovjek ići od kruga trenutka, pa prema daljim krugovima razumijevanja svijeta, ako put krugovima – ne započinje od najpoznatije osobe »sebi na dohvat ruke« – a to je on sâm?

Naviknuli smo misliti da je razumijevanje svijeta ipak najviše »stvar« znanosti. Događa se da se pokušaje znanosti prema razumijevanju (koje ona uglavnom najviše uobličuje pomoću empirijskih pristupa) brkamo sa spoznajama koje bi trebale biti odgovori bez ostatka.

Nesumnjivo, empirijski pristupi uzrokovali su značajne promjene, od kojih čovjek najviše cijeni – oslobođenje od rada. On tako sebi umišlja da je zato sretniji, moćniji i slobodniji – utvarajući si da se tako kreće putem prema sveopćem razumijevanju i prema Bogu. Ide li takav čovjekov put uopće prema Bogu? Može li se sve shvatiti i interpretirati tumačenjem bez ostatka?

Može li čovjek ići prema *bljesku* koji ne razumije, a ni jedna empirija mu se nije pokazala upotrebljiva? Svaka se rastopi kao snježna kugla na nagloj toplini. S jedne strane, određena znanja o fizičkom svijetu mogu dovesti do

1 Projekt je ostvaren na Filozofskom fakultetu u Zadru. U njemu se isprepliće znanstveni i praktično–metodički oblik razrade u naslovu iznesene problematike.

pojma o vlastitoj veličini – no, s druge strane, skrajnji krugovi tih znanja upravo strmoglavljuju čovjeka opet u trenutke svoje vlastite sićušne nemoći.

Tako čovjeku i opet ostaje bol, očajanje, pitanja, ali – i mogućnost radosti. No, za »prepoznati« radost, bol, očajanje i odgovorljiva i neodgovorljiva pitanja – početak puta počinje u čovjeku samomu.

Od čovjeka – put do Bljeska Boga. To je *susret* na koji nas Bog poziva. »On se i u biblijskoj objavi pokazuje kao Bog koji svojem čovjeku hoće i želi biti blizak, spasavajući ga i pomažući mu« (Emeis i Schmitt, 1977., str. 30).

Početak te vrsti *susreta*, negdje je duboko u našoj nutрини, na vrhu naše unutarnje najusamljenije planine, gdje često sjedimo sami sa sobom i prepoznajemo neke moguće odgovore. Na tom mjestu odgovori su u obličju naših osjećaja, naših intuitivnih uvida (koji su često ipak više stvar srca!) i ne predstavljaju borbu i suprotstavljanje.

Pa ipak, čovjek često poziv srca otresa olako od sebe kao prašinu, obmanjujući se najvećma, da je pred njim vječnost na ovome svijetu. Zbog toga uključuje u svoje igre goleme i nepotrebno zakučaste nacрте rješavanja problema.

Nismo odveć naviknuti pitati *srce*, a ono, iz straha što ga ne pitamo, udara tako jako da »umire od straha«. A mi slušamo udaranje svog straha, svojih opomena iznutra – a ponajčešće ne znamo da je to naš jedini spas. Ne prepoznajemo onog sebe – unutra!

Mencije reče:

*Samilost prebiva u ljudskim srcima,
a ispravnost je put ljudi.
Budi milosrdan s čovjekom
koji je izgubio svoj put i koji je izgubio svoje srce
pa ne zna da ga pronađe.
Kad se ljudima izgube psi ili kokoši,
onda idu da ih traže,
ali ljudi koji su izgubili srca,
ne idu da ih traže.
Odgoj samoga sebe nije ništa drugo do težnja
da nađemo
svoje izgubljeno srce.*

(Veljačić, 1979., str. 305.)

To »traženje« srca, to »traženje« sebe, nedohvatljiv je, ali i neizbježan fluid, koji obuhvaća i stvaraoца umjetničkog djela i djelo i primatelja.

Sinergičko–komunikacijski projekt *Vrijeme radosti* upravo čitav svoj pristup temelji na tom fluidnom svijetu. Nastava metodike hrvatskoga jezika i književnosti (ovdje je naglasak na književnosti), koja se izvodi metodom *Vremena radosti* – uključuje pristup književnom djelu pomoću suodnosa riječi, glazbe i pokreta (sinergija). Isto tako, osim osebujne dozivne interpre-

tacije i stvaralačkog odziva primatelja – kategorije poput: Susreta, dobre misli, nježnosti, ljupkosti, prepoznavanja, najviši su očekivani domet koji primatelj (ovdje student, učenik) može iz svojeg nutarnjeg scenarija doživljaja dovesti u vanjski iskaz, a isto tako da te kategorije *ponese* u život. Upravo to – »ponijeti u život« – zadaća je ovog projekta. Budući da je ovdje riječ i o estetskoj informaciji i estetskoj komunikaciji (Bense, 1978., str. 192), ali i o odgojnoj sastavnici, koje, ipak, nije lišena ni jedna nastava, treba objasniti kako se u ovom kontekstu promišlja odgoj.

Polazeći od stava da svaki sudionik u nastavi može primiti svaki sadržaj samo onoliko koliko mu dopušta svijet njegovih osobnih konstrukata (Kelly, 1955.), osobnih konstrukata učitelja i društva, odgojni utjecaji su u ovom promišljanju lišeni najviše moguće mjere nasilnih elemenata. Oni su prožeti tek informacijama, sa strpljivošću i poštovanjem prema svakom sudioniku nastave.

Sudionici nastave shvaćaju da su ovdje kao prijatelji u *susretu*. To – živjeti u *susretu* zamjena je za klasično poimanje – odgoj – u ovom projektu. Metoda *Vrijeme radosti* nema potrebe za nametanjem isključivih stavova i nasilnim postupcima. Ona upućuje svakog sudionika na sebe i otvara mu šansu u njegov vlastiti pristup. Pristup i književnom djelu, i do sebe samoga, i do drugih ljudi.

Vrijeme radosti projekt je u koji su uključeni studenti Filozofskog fakulteta u Zadru (Odsjek razredne nastave) u kolegiju Metodika hrvatskoga jezika i književnosti.

U dijelu njegova imena: *vrijeme* – uključen je aspekt neponovljivosti, vremenskog unikata – što logično uzrokuje potrebe neprestanog propitivanja prijednog puta, da bi se metoda rada učinila što učinkovitijom. Projekt je i istraživačke naravi. Nastoji se, naime, što točnije i produbljenije ustanoviti tijek i rezultat primjene te metode. Također – maločas spomenutim stalnim propitivanjem – u tijeku njezinog ostvarivanja prikupljaju se sugestije za njezino usavršavanje i unose odgovarajuće promjene.

Iz dosadašnjeg teksta proizlazi da se znanstveno–istraživački moment ovdje ne ostvaruje uvođenjem »strogog« eksperimentalnog modela u kojem je gotovo sve unaprijed određeno, čini se stroga provjera prilika i naglasak je na što egzaktnijem mjerenju pojava uz odgovarajuću kvantitativnu (statističku) obradu dobivenih podataka.

Naglasak je na primjeni interpretativne znanstvene paradigme, koja je usklađenija s problematikom ovog projekta i s fluidnošću pojava u njemu. Središnje nastojanje pri primjeni interpretacijske paradigme je usmjereno na »razumijevanje subjektivnog svijeta ljudskog iskustva, kako bi se sačuvao integritet fenomena koji se istražuje. Pri tom su nastojanja usmjerena na ulazanje u nutrinu osobe i njezino shvaćanje 'iznutra'...« (Cohen i Manion, 1994., str. 36). U tu se svrhu rabe i odgovarajući postupci prikupljanja podataka, među kojima istaknuto mjesto zauzima skupni interakcijski intervju, o čijem se provođenju i rezultatima ovdje poslije govori.

Program rada *Vremena radosti* iznosi se u nastavu. On obuhvaća elemente unutarnjeg scenarija i vanjskog scenarija – iskaza. Interpretacija književnog djela može uključiti u svojem postupku dijelove *programa Vremena radosti* prema potrebi. Od početne motivacije pa sve do završetka sata, koji je ovdje nazvan značajkom »ponijeti nešto za sebe« (otići iz učionice sa svojim osobnim doživljajem...) – projekt se može prema svojem *programu* uključiti gotovo u sve dijelove nastavnog sata.

Vrijeme radosti – put do susreta
Program

<i>Vrsta problema</i>	<i>Usmjerenost</i>	<i>Sadržaj rada</i>	<i>Oblici rada</i>
Poznavanje tijela (vlastito tijelo u vremenu i prostoru)	I. moje tijelo	Krugovi ohrabrenja Znati hodati bez straha Stanje mirovanja Predodžba vlastitog tijela Susret	Glazba Pokret
Svrha života (poteškoće u pronalaženju svrhe i razloga da se vrši bilo koji napor u cilju)	II. moje srce	Depresija Strah Susret Ljubav Patnja Radost Živjeti	Riječ Glazba Pokret
Postoje li rješenja? (jesu li rješenja bez obzira na patnju, vrijedna svrhe života?)	III. moje tijelo moje srce	Slobodni sastavi pokreta	Riječ Glazba Pokret
Pripadanje nekom (potreba za susretom koji znači bliskost)	IV. moje tijelo moje srce tvoje tijelo tvoje srce	Slobodni sastavi pokreta Kreiranje tekstova	Riječ Glazba Pokret
<i>život kao susret</i> (novi svijet i susret u njemu – kao svrha egzistencije i esencije – biti)	V. naša tijela naša srca	Zatvaranje <i>kruga</i> (Stari svijet) Otvaranje <i>kruga</i> (Novi svijet – nove misli za novu osjećajnosti – kao temelj sustava Novog svijeta)	Riječ Glazba Pokret Scena

(Prema: Šćukanec, 1986., str. 168.)

Budući da je ovdje riječ o školskoj interpretaciji književnog djela, tendencija očekivanih rezultata ide od kvalitetne motivacije i interpretacije učitelja, do učeničkog stvaralačkog osvješćivanja svojeg unutarnjeg scenarija doživljaja (asocijacija od djela na događaje i percepcije vlastite prošlosti, sadašnjosti i budućnosti) – do vanjskog scenarija – iskaza. Iskaza pomoću riječi, ili glazbe, ili pokreta, ili u međudjelovanju.

Postupak *Vremena radosti* je u suodnosu riječi, glazbe i pokreta; ali u konotaciji, koja svaku od ovih umjetničkih vrsta oblikuje u onoliko potrebnoj mjeri koja dopušta stvaralaštvo izvan nje same i ne nameće se.

Riječ

Ovdje nije usmjerena izričito prema fabuli, ni prema »poruci« djela, niti prema analitičkoj isjeckanosti, nego je usmjerena na *riječ* koja izvire iz tog trenutka iz svakog primatelja, u njegovom suodnosu s cjelokupnom situacijom. To su riječi u »prisutnosti« književnog djela, riječi oslobađajuće, one koje vode prema razumijevanju *sebe–susreta*, a time i *susreta–bića*.

Glazba

Ona se bira prema trenutačnom raspoloženju skupine i pojedinaca (prema dogovoru). Nikako prema naslovu teme književnog djela (npr. »Proljeće« u literarnom tekstu i »Proljeće« kao glazbena tema).

Unošenje u glazbu je ili šutnjom, ili riječju, ili tijelom (pokretom) ili samo glazbom. Ali – ne s njom pričati, »ne nju pričati« – nego valja u nju ući.

*Glazba kuca i u grudima Zemlje
dok se u isto vrijeme na njoj
vode ratovi...*

(Kayser, u: Foht, 1980., str. 13)

Pokret

On u ovom kontekstu ne priča, ne objašnjava svoj doživljaj djela i poruke, već uistinu priča sebe (svatko iz sebe) izražavajući pokretom tijela svoj vanjski iskaz unutarnjeg scenarija doživljaja.

*U plesu mora tijelo doći u
posvemašnji zaborav; ono je
samo uporabivo oruđe za
izraz osjećaja i misli.*

(Isidora Duncan, 1944., str. 103)

Namjera ovog komunikacijskog projekta je osim spoznavanja ugone bliskosti koja donosi *susretanje* (i sa samim sobom i s drugim bićima) – i osposobljavanje studenata razredne nastave za buduće kvalitetne učitelje. Za onakve učitelje koji će moći svoje učenike pripremiti za *dobru misao*, za kvalitetan život i *susret*.

Osnovni tembr tog zahtjeva je zasigurno kvalitetna uporaba *riječi*. I kao sredstva dobre komunikacije i kao vlastitog puta prema sebi – s namjerom prepoznavanja susreta bića – do prepoznavanja susreta Bljeska.

Riječ

*Ona u početku bijaše kod Boga.
Sve je po njoj postalo*

...
U njoj bijaše život

...
*I Riječ tijelom postala
i nastanila se među nama*

(Evangelje po Ivanu: Proslav, Biblija, 1969., str. 1013)

Riječ posjeduje snagu daha života. Iz dubine ljudske duše »prava« riječ je *krik, uzdah, pjev ili kretnja – gesta!*

No, riječ je često i pretjerana, prebrbljava, izvještačena, silovita, što je rezultat vanjskog svijeta. Razlika između Riječi Božje i ljudske riječi – nepremostiva je.

»Za razliku od Božanske riječi, ljudska riječ je, po svojoj biti, nepotpuna. Nijedna ljudska riječ ne može potpuno izraziti naš duh (...) no to nije nepotpunost Riječi kao takve (...) Nepotpunost je ljudskog duha, što nikad nema svoju samoprisonost već je razasut u mišljenju o ovom ili onom (...) Slijedi da ljudska riječ nikada nije jedna jedina, kao što je Božanska riječ, već nužno mora biti mnogo riječi« (Gadamer, 1976., str. 460–462).

U pristupu kojim se služi ovaj projekt, dobra Riječ ima namjeru da pođe od *dobre misli*. Ona ima konotaciju ishodišta i načina pristupa prema životu. Što se ovdje smatra *dobrom misli*? »Može li biti nešto »dobrije« od *dobre misli*? Ona je ugrađena i u raspored po kojem 'misli' umjetnost.

Ljudi na ljude gledaju s upitom i strahom (zbog lošeg iskustva), i misli-ma spremnim na borbu ili odgovor. Umjetnost ne čeka odgovor. Ona u *dobroj misli* ima ugrađenu ljubav i nadu. Samo ih treba prepoznati. Posebno oblikovana etiketa smjestila se u takvoj *dobroj misli*, koja, uz pomoć umjetnosti i prosudbi srca, kao mjerila stvari, može probuditi u ljudima – upravo *dobru misao*. »Jedna od središnjica u odabiru učiteljevih putova prema učniku može upravo biti i *to*« (Šćukanec, 1996., str. 2,3).

Dobra misao je i u samom početku naziranja djetetova života. Ona je pokretanje prema životu. Bez straha i neprijateljstva. I kao što reče G. Bachelard (1965., str. 95): »Kad dijete sanjari u svojoj samoći, ono poznaje neograničenu egzistenciju. Njegovo sanjarenje nije sanjarenje *bijega*, ono je sanjarenje *poleta*...«

Upravo zbog *poleta*, koji je potrebno djetetu sačuvati (a često ga nezauzavljivo puštamo čak i u mnogo strašnije bjegove od bilo kojeg sna) – i zbog toga, što se taj *polet može* u djetetu sačuvati; i škola, i odgoj i učitelj, u kontekstu oprečnosti sutrašnjice – dobivaju jednu novu konotaciju. Projekt *Vrijeme radosti* dobru misao stavlja u središte konstrukta, koji je usmjeren prema težnji za dobrohotnošću učitelja prema učeniku.

Božja je dobrota upućena svim ljudima. Ali ona zahtijeva čovječji *trud*. On ide prema oslobađanju vlastitih snaga da bi mogle razlučivati dobro od zla. Isto tako prema očuvanju većeg dijela dobrote od dijela zla – u svojoj duši, srcu i svijesti.

U strukama koje rade s djecom i mladima, nema veće sreće i osjećaja ispunjenja zadaće, od odziva dobrote kod djece – na naš doziv. To su putovi prema *susretu* u promišljanju ovog projekta.

Slično, primjerice, nalazimo i u katehetskoj koncepciji s geslom »Svečanost djece« koja smatra da i župa treba »postati prostor u kojem dijete može doživjeti samog sebe« (Emeis i Schmitt, 1977., str. 22). Isto tako: »Ako (...) svećenik sebe u prvom redu podrazumijeva duhovnim inspiratorom i animatorom župe, tada će to u velikoj mjeri zahtijevati i novi duhovni stil vođenja, koji stvara prostor za slobodu duha upravo time što se ne može izvesti iz konkretnih datosti« (isto, str. 27).

Ako oslušnemo, primjerice, Božje upute koje u ponekim ljudima dobivaju i odraz i u njihovom ponašanju – primijetit ćemo da Bog savjetuje – emotivni put. Da je, primjerice, biblijska pouka o Sinu razmetnom – preporuka praštanja i besprizivne pomoći čak i onom bližnjem koji to prema zakonima uma – ne zaslužuje. Nije li to i dio Isusovog puta? Nije li to *dobra misao*. Iz ishodišta srca? »Dobar čovjek iz dobre riznice svoga srca, iznosi dobro...« (Lk 6,45). Nije li u tome *radost* za čovjeka?

Smisao ove vrsti stavova ne uklapa se bez poteškoća u raznolike ljudske osobne konstrukte. A ona i nije u ponašanju kao »recepturi«. To je prije svega prepoznavanje svog odnosa prema takvim stavovima. No, najvažnije je otvoriti u sebi put da nam se takvi stavovi približe do te moguće mjere – da mogu služiti kao svojevrsne zaustavljajuće rampe – u situacijama kada naše ljudske strasti, agresivne pobude, lažni osjećaji moći i nadmoći – nastoje drugim ljudima učiniti nedobro – ili nas spriječiti da im učinimo dobro.

Program *Vremena radosti* sa svojim komunikacijskim pristupom do bliskosti pomoću međudjelovanja riječi, glazbe i pokreta, okrenut je prema senzibilnosti za *susret* i pravi je zagovor za što više sunčanih dana u *dobrim mislima* – u dimenzijama svijeta koje su nam dostupne za prepoznavanje.

Tijekom rada, u kontekstu *Vremena radosti*, sa studentima Filozofskog fakultata u Zadru, ovih ratnih godina, nastao je njihov zajednički tekst. Ovdje se iznosi dio teksta:

Suze Zadra u jesen

*Rastapaju li se granate
u suzama*

*Što ćemo sa suzama
da ih vratimo
u oblake*

*Bol kaplje
prema gore*

*Kapljica suze
na granate*

*Jednom će Zadar
kapati kišu
bez suza*

Iako je ovaj pristup rada »mekan«, suptilan i fluidan – gotovo metafizički usmjeren, znanstveni pristup se iskazao kao pripomoć u *shvaćanju* onih dijelova rada koji teže za stalno novim osvježenjima, a isto tako i onih koje bi trebalo popuniti i dodati kvaliteti. Taj je aspekt ostvaren, osim ostalog, i primjenom već prije spomenutog skupnog interakcijskog intervjua, adekvatnog pri primjeni interpretativne znanstvene paradigme. U nastavku se iznose neki momenti iz intervjua.

Započela sam ga poticajem, izbjegavajući bilo kakve sugestije. Zamolila sam studente da u zajedničkom razgovoru, uz međusobno nadopunjavanje, iznošenje neslaganja i sl., iznesu svoje dojmove, a naročito kritičke primjedbe i ideje za poboljšanje metode *Vremena radosti*. Naglasila sam da su važni i posve subjektivni dojmovi i doživljaji. To je i ostvareno, a usustavljivanjem njihovih iskaza dobila sam pregled studentskih mišljenja i stavova.

Stav prema pojedinim elementima u ovom načinu rada u nekim slučajevima ovisi o studentovim dispozicijama. Primjerice, studentica koja smatra da joj »ne leži« pokret, kaže: »Pokret mi ne ide, tvrda sam i mučim se s time.«

Do izražaja dolazi neuobičajenost takvog rada u odnosu prema tijeku njihova čitavog školovanja. To je bilo uzrokom prihvaćanja, ali i subjektivnih poteškoća. Primjerice, »To je sve počelo kasno. Tek nakon školovanja na drugi način. Trebao mi je užasan napor da se priviknem i da shvatim da je to zapravo jako jednostavan put u literaturu, učenje i komunikaciju.«

Uporna i dugogodišnja indoktrinacija i često upravo petrificirana skolari-zacija, bila je kod mnogo studenata smetnja da se ovaj način prihvati kao oblik učenja. »Zamišljala sam drugačije metodiku. Ovo je bilo kao da sam izvadila zub bezbolno...« Jednoj je studentici »zapelo oko« za izričitu nepovnljivost događanja: »To je uvijek 'unikat'. Nikad nije nalikovalo na prošli put.«

Ta privika na novi prilaz metodici trebala je, naravno, svoje vrijeme, da bi se »udomila« u shvaćanju: »Bilo me je strah. To na studiju? Bilo me je strah da se ružno krećem, da mi i glazba smeta da mislim i razmišljam, dok nisam shvatila da mi se treba opustiti i jednostavno uploviti...« Tijekom duljeg vremena 'bivanja' u *Vremenu radosti* studenti su uočili da to nije i ne može biti improvizacija, nego obratno: »Taj je način nov i meni nepoznat. To traži i nov način pripreme i drukčijeg učitelja. Tu treba bolje obrazovanje.«

Čini se da je studentima glazba bila bliža od pokreta u prijašnjem školovanju, što je zapravo apsurd, jer je dijete okrenuto najviše pokretu! Kao da tijekom školovanja uništava sposobnost pokreta. »Glazba da, jer opušta. Pokreti mi ne idu. Toliko se izmučim (...) Čak kad hodam, ja sam drvena...«

Raspoloživi prostor ne dopušta detaljni prikaz događanja, a kamoli – kvalitetu unutarnjeg scenarija svakog posebnog doživljaja – i njegovog vanjskog iskaza u svakom sudioniku.

Program *Vrijeme radosti* – osim sustavnog, cjelovitog oblika prema kojem se temelji rad projekta (a time i *program*) – »pokreće« se i »živi« zapravo prema jednom malom poetskom tekstu, koji su kao svoj zajednički rad, u ovom projektu, ostvarili učenici osnovne škole.

U toj poetskoj strukturi i *dobra misao* i *put prema sveopćem susretu*.

Cvijet

.....

Pogledaj oko sebe

u prašini je

malen

cvijet

.....

nemoj ga otrgnuti

jer

to nije ljubav

(*Vrijeme radosti* – učenici osnovne škole)

Literatura

- Bachelard, G. (1965), *La poétique de la rêverie*, P.U.F., Paris.
- Bense, M. (1978), *Estetika*, Otokar Keršovani, Rijeka.
- Biblija – Stari i Novi Zavjet* (1969), Stvarnost, Zagreb.
- Cohen, L. i Manion, L. (1994), *Research Methods in Education*, Routledge, London – New York.
- Duncan, I. (1944), *Moje uspomene*, Velzek, Zagreb.
- Emeis, D. i Schmitt, K.H. (1977), *Grundkurs Gemeindegemeinschaft*, Herder, Freiburg im Breisgau.
- Foht, I. (1980), *Estetika muzike*, Nolit, Beograd.
- Gadamer, H. G. (1978), *Istina i metoda – Osnovi filozofske hermeneutike*, Veselin Masleša, Beograd.
- Kelly, G. A. (1955), *The Psychology of Personal Constructs*, Norton, New York.
- Šćukanec, K. (1986), *Doživljaj susreta – Vrijeme radosti*, grupa za pokret, glazbu i riječ. *Umjetnost i dijete*, 18, br. 3, str. 165–176.
- Šćukanec, K. (1996), *Međudjelovanje riječi, glazbe, i pokreta u visokoškolskoj nastavi metodike hrvatskoga jezika i književnosti*, doktorska disertacija, Zagreb.
- Veljačić, Č. (1979), *Filozofija istočnih naroda*, knjiga II, Matica hrvatska, Zagreb.

THE RELIGIOUS PROJECT »A TIME OF JOY«

Interpretative paradigms

Kristina ŠĆUKANEC

Summary

The article concentrates on the project »A Time of Joy« as a part of the methodology of teaching Croatian language and literature at university level. The project is theoretically and analytically explained using the interpretative research paradigm. The synergetic approach of using words, music and actions is applied in processing pieces of literature.

Expressions are made spontaneously and without repetition as are ethical constructions termed as »good thoughts«. Using interactive group interviews with participants, among other forms, the results are evaluated mostly in a formative, but also summational manner.